

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอ
สรรคบุรีจังหวัดชัยนาทผู้วิจัยได้ประมวลเอกสารแนวคิดทฤษฎีและรายงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

- ๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสังคมไทย
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียน
- ๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานอำเภอสรรคบุรี
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดงานวิจัย

๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

พฤติกรรมหมายถึง การแสดงออก เป็นผลมาจากปฏิกิริยาที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าใน
สถานการณ์ต่าง ๆ แบ่งเป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่ พฤติกรรมทางกายภาพ คือ การกระทำทางกาย เช่น การ
เดิน ยืน นั่ง เป็นต้น พฤติกรรมทางวจีกรรม คือ การกระทำทางวาจา เช่น การพูด หรือการใช้ภาษาใน
ด้านอื่น ๆ และพฤติกรรมทางโนกรรม คือ การกระทำทางจิตใจ เช่น ความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ เจต
คติ เป็นต้น พฤติกรรมทั้ง ๓ ลักษณะไม่ได้แยกจากกันและมักเกิดขึ้นร่วมกันเสมอ^๑

๒.๑.๑ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม (Morality) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง การดำเนินชีวิตความ
เป็นอยู่ การครองชีพ การเคลื่อนไหวของชีวิตทุกด้านทุกระดับ ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ
ทั้งด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิต ด้านปัญญา ถ้าดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง มีจิตใจไร้ทุกข์
อย่างแท้จริง ท่านเรียกว่า พรหมจริยะ แปลว่า การครองชีวิตอย่างประเสริฐหรือชีวิตประเสริฐ^๒

จํานงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง กฎเกณฑ์หรือแนวทางที่พึงปฏิบัติ
เพื่อบรรลุถึงคุณงามความดี เพื่อให้เกิดธรรม สามารถนำผู้ประพฤติปฏิบัติให้บรรลุตามที่หวังไว้ได้ ใน
ขณะเดียวกันไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่คนอื่น การปฏิบัติตามจริยธรรมย่อมให้ผลดีแก่ผู้ปฏิบัติ ผู้
ปฏิบัติย่อมได้ชื่อว่าเป็นคนดี หากบุคคลในสังคมปฏิบัติตามหลักจริยธรรม สังคมสิ่งแวดล้อมจะไม่ถูก
เบียดเบียน และถูกรบกวนจนเกิดสภาพเสียสุขภาพทางสังคม และระบบนิเวศวิทยา^๓

^๑บุญเลิศ ราโชติ, พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน,สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, (อุบลราชธานี :
ออฟเซตการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑.

^๒พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), จริยธรรมสำหรับคนรุ่นใหม่, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม,
๒๕๔๓), หน้า ๑๐-๑๑.

^๓จํานงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๙๕.

สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์สากลของสังคม ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อบรรลุถึงสภาพแห่งชีวิตอันมีคุณค่าที่พึงประสงค์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม และเป็นมาตรฐานหรือแนวทางในการประพฤติปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อให้คนในสังคมนั้นมีความสุขและความพอใจ

๒.๑.๒ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

พระราชวรมนู (ประยูรย์ ปยุตโต)สรุปว่าจริยธรรมมีพัฒนาการเป็นลำดับจากวัยแรกเกิดจนถึงตลอดชีวิตการพัฒนามีลักษณะที่สำคัญแบ่งได้เป็น ๓ ทฤษฎี คือ^๕

๑. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory)

นักจิตวิทยาในกลุ่มทฤษฎีนี้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรมเป็นตัวการในการกำหนดเงื่อนไขทางสังคม (Social contingency) ให้แก่เด็กตั้งแต่เกิดที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคมที่ทำให้เกิดการยอมรับลักษณะทางกฎเกณฑ์ทางสังคมมาเป็นลักษณะของตนทฤษฎีนี้นำเอาหลักการเสริมแรงและหลักการเชื่อมโยงมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมโดยให้ความสำคัญแก่ลักษณะของสถานการณ์เลียนแบบ ลักษณะการกระทำของบุคคลอื่นเป็นบ่อเกิดการยอมรับลักษณะทั้งที่ดีและไม่ดีจากบุคคลได้อย่างง่ายดายและเกิดได้อย่างกว้างขวางในสถานการณ์ทั่วไป

๒. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis theory)

นักจิตวิทยาในกลุ่มทฤษฎีนี้เชื่อว่าจริยธรรมเป็นส่วนเดียวกับมโนธรรม (Conscious) จริยธรรมเกิดจากกระบวนการภายใน ทฤษฎีนี้ถือว่าการเรียนรู้ความรับผิดชอบชั่วดีจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดโดยระดับแรกเรียนรู้จากครอบครัวของตนเองต่อมาก็เป็นสภาพการศึกษาและในปัจจุบันจากสื่อมวลชนอาทิเช่นโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ตหนังสือพิมพ์และวารสารต่างๆ

๓. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive theory)

จริยธรรมเกิดจากแรงจูงใจ ในการพัฒนาจริยธรรมจึงต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลเมื่อมีวุฒิภาวะสูงขึ้นการรับรู้จริยธรรมก็จะพัฒนาขึ้นตามลำดับ

๔. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของแบนดูรา (Bandura)

แบนดูรา เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกา มีความเชื่อว่า พฤติกรรมทางสังคมเกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกตและการเลียนแบบจากบุคคลอื่น ผลการทดลองจากเด็กอายุ ๕ ปี แบนดูรา สรุปผลการทดลองว่า “เด็กไม่เพียงแต่จะเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นเท่านั้น แต่ยังเรียนรู้โดยไม่มีแรงเสริมกำลังจากภายนอกได้อีกด้วย” แบนดูรายังได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับอิทธิพลของรางวัล หรือการลงโทษที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็ก พบว่าอิทธิพลของรางวัลหรือการลงโทษจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตอบสนองของเด็ก ๆ ในครั้งแรกเท่านั้น แต่ไม่ใช่ว่าปัจจัยโดยตรงของการสร้างพฤติกรรม ปัจจัยสำคัญอยู่ที่ว่าเด็กได้รับรางวัลหรือการลงโทษจากการแสดงพฤติกรรมของตนเป็นครั้งแรก

^๕พระราชวรมนู (ประยูรย์ ปยุตโต)(อ้างถึงในอัญชลี โอ่งเจริญ), “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๒”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๕.

แบนดูรา ได้กล่าวถึงตัวกำหนดพฤติกรรมว่า มี ๒ประการ คือ^๕

๑. ตัวกำหนดพฤติกรรมที่เป็นสิ่งเร้าซึ่งได้แก่เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมมนุษย์จะคาดการณ์ไว้ว่า ถ้ามีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นจะมีเหตุการณ์อะไรตามมา

๒. ตัวกำหนดที่เป็นผล ซึ่งได้แก่ผลของการกระทำมนุษย์จะเลือกกระทำพฤติกรรมที่ได้รับผลทางบวก และจะหลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรมที่จะได้รับผลทางลบ

วิธีการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์แบนดูราได้กล่าวว่า วิธีการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์มี ๒วิธี คือ การเรียนจากผลของการกระทำ และวิธีการเรียนรู้จากการเลียนแบบโดยที่การเรียนรู้จากผลของการกระทำเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งจะทำให้หน้าที่ ๓ประการ คือให้ข้อมูล จูงใจ และเสริมแรง ส่วนการเรียนรู้จากการเลียนแบบเป็นการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบกระทำพฤติกรรมซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางอ้อม การเรียนรู้จากตัวแบบอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตเป็นผลสำคัญ ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ประการ คือ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการทางกาย และกระบวนการจูงใจ

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราได้กล่าวถึง การควบคุมพฤติกรรมด้วยปัญญาไว้ว่า การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลของการกระทำจะอยู่ในรูปของความเชื่อและความคาดหวัง ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญา ความเชื่อและความหวังนี้ทำหน้าที่ควบคุม หรือกำกับกับการกระทำของมนุษย์ในเวลาต่อมา การควบคุมพฤติกรรมด้วยปัญญาที่สำคัญมี ๓ประการ คือ ความเชื่อเกี่ยวกับกฎเกณฑ์เงื่อนไข การคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองและผลที่จะเกิดขึ้น และสิ่งจูงใจ

บุคลิกภาพของเด็กที่เกิดจากการเลียนแบบหรือเอาอย่างแบบนั้น ตัวแบบจะมีความสำคัญมาก ถ้าตัวแบบที่ดีเด็กก็จะดีด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า A model was an adult human หมายถึง ตัวแบบจะต้องเป็นผู้มีวุฒิภาวะ แต่โดยธรรมชาติของเด็กแล้ว เด็กจะพยายามสังเกตตัวแบบในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าตัวแบบได้รับความสนใจ ได้รับความพึงพอใจจากเด็ก เด็กก็จะพอใจที่จะเลียนแบบตัวแบบนั้น ตัวแบบจึงมีความสำคัญมาก ตัวแบบอาจเป็นพ่อแม่ คนในครอบครัว คนที่มีชื่อเสียง คนที่น่าเคารพนับถือ เพื่อน สนิทครู อาจารย์ดารา เป็นต้น ถ้าสังคมใดมีตัวแบบที่ดีคนในสังคมนั้นก็จะมีคุณประพฤติกรรมจริยธรรม และมีบุคลิกภาพที่ดีด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจึงขึ้นอยู่กับการเงื่อนไข (Conditional) และตัวแบบ (Modeling) เป็นสำคัญ ดังนั้น จึงเริ่มจาก ตั้งใจ -> จดจำ -> ผึกฝน -> จูงใจ -> ได้ตามแบบ Bandura

ในปัจจุบันนักจิตวิทยาในกลุ่มการเรียนรู้ทางสังคมได้นำแนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มพัฒนาการทางด้านปัญญาและความคิดมาผสมผสานกับหลักการของตน และประกาศทฤษฎีขึ้นใหม่โดยใช้ชื่อว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Cognitive social learning theory) ซึ่งทฤษฎีนี้มีความคิดพื้นฐาน คือ

๑. บุคคลอาจจะเรียนรู้จากการเลียนแบบอย่างของผู้อื่นโดยไม่มีแรงเสริมกำลังจากภายนอก

๒. บุคคลจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา บุคคล และสิ่งแวดล้อมต่างมีอิทธิพลต่อกันและกันตลอดเวลา

^๕ Bandura, A, *Albert Social Foundation of Thought and Action*, (Englewood Cliffs Prentice Hall, 1986), pp. 469 – 497.

๓. การรับรู้และการคาดหวังทางปัญญาความคิดจะมีผลต่อการกระทำของบุคคล การคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกวิธีแสดงพฤติกรรมของบุคคล

๔. การเรียนรู้และการรับรู้ว่าจะไม่ใช่สิ่งเดียวกันกับการแสดงพฤติกรรม แรงเสริมกำลังอาจไม่ใช่สิ่งสำคัญในการเสริมสร้างพฤติกรรม แต่แรงเสริมกำลังมีความสำคัญและมีอิทธิพล ต่อการกระทำต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน”

๕. กระบวนการทางปัญญาความคิด จะช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมตนเอง ควบคุมพฤติกรรมและประเมินคุณค่าของตนเองได้

๕.ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget)^๖

นวลละออง แสงสุข กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ซึ่งเพียเจต์ได้ศึกษาในเรื่องพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ และเป็นผู้ริเริ่มทางความคิดที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของแต่ละบุคคล เพียเจต์แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรม ของมนุษย์เป็น ๓ ขั้น คือ^๗

๑.ขั้นก่อนจริยธรรม พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๑ปี เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมได้อย่างละเอียด มีแต่ความต้องการทางกายซึ่งต้องการที่จะได้รับการบำบัดโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะเมื่อเด็กมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

๒.ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ ๒ - ๑๑ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือประกาศิตที่ตนต้องกระทำตาม ในขั้นนี้การตัดสินใจว่าการกระทำใด ถูกหรือผิด จะดูจากผลที่ตนเองได้รับจากการกระทำเป็นหลัก มากกว่าการดูที่เจตนาของการกระทำ

๓.ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้จะอยู่ในช่วงอายุ ๑๒ปีขึ้นไป เพียเจต์เชื่อว่าเกิดขึ้นจากพัฒนาการทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนเด็กด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็ก ส่วนความยุติธรรมจะหมายถึงการแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคล ในขั้นนี้เด็กจะตัดสินใจถูกหรือผิดทางจริยธรรม โดยพิจารณาจากเจตนาของการกระทำนั้นในช่วงอายุ ๑๒ปี เด็กที่อยู่ในสภาพสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่ ๓แต่อาจมีเด็กบางคนพัฒนาการช้ากว่านี้ ในบางกรณีพัฒนาการอาจหยุดชะงักในขั้นที่ ๒เนื่องจากการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคมหรือขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อน

เพียเจต์ แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาไว้ ๔ ขั้น คือ

^๖ Piaget,J, *The Moral Judgment of Child*, (London : Routledge and Kogan Paul, 1932),p. 357.

^๗ นวลละออง แสงสุข, “การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (สาขาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓ - ๑๖.

๑. ขั้นรับรู้ประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor operation) เป็นระยะตั้งแต่ช่วงอายุแรกเกิด ถึง ๒ ปี เด็กจะรับรู้ประสาทสัมผัสอย่างง่าย ๆ ทำให้เกิดการพัฒนากายทางสติปัญญา และความนึกคิด เด็กจะมีโครงสร้างทางความคิดจากสิ่งที่เห็นและจากสิ่งที่สัมผัส

๒. ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Pre - operational thinking) ช่วงอายุ ๒ ถึง ๗ ปี เด็กเริ่มใช้ภาพแทนวัตถุและเหตุการณ์ สามารถลอกเลียนแบบคนอื่นได้ และมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วสามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารทางสังคมได้อย่างกว้างขวาง และเริ่มมีการพัฒนาความคิดเชิงตรรกศาสตร์ความคิดส่วนใหญ่จะเกิดจากประสาทสัมผัส

๓. ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (Concrete operational thinking) ช่วงอายุ ๗ ถึง ๑๑ ปี เด็กเริ่มมีความคิดเชิงตรรกศาสตร์ในสิ่งที่มองเห็นและสัมผัสได้ และค้นหาความจริงเกี่ยวกับวัตถุ และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นแบบแผน

๔. ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (Formal prepositional thinking or formal operational thinking) ช่วงอายุ ๑๑ ถึง ๑๕ ปี พัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กจะอยู่ในขั้นสูงสุดสามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือข้อมูลที่มีอยู่ได้ สามารถที่จะแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

๖. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก^๕

แฟร้งทฤษฎี กล่าวถึงทฤษฎีของโคลเบิร์ก (Kohlberg) ว่าเป็นทฤษฎีที่มีรากฐานสืบเนื่องมาจากทฤษฎีของเพียเจต์แต่โคลเบิร์กได้ปรับปรุงวิธีการวิจัยการวิเคราะห์ผลรวมทั้งยังได้ทำการวิจัยอย่างกว้างขวางโคลเบิร์กได้คิดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีระบบการให้คะแนนอย่างมีระเบียบแบบแผนผู้ที่ใช้วิธีการให้คะแนนระดับพัฒนาการทางจริยธรรมจะต้องได้รับการอบรมเป็นพิเศษวิธีการวิจัยที่โคลเบิร์กใช้ที่คล้ายคลึงกับวิธีการของเพียเจต์มาก คือการสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า “ถูก” “ผิด” “ควรทำ” หรือ “ไม่ควรทำ” อย่างเด็ดขาดเพราะขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่างการตอบจะขึ้นกับวัยของผู้ตอบซึ่งเกี่ยวกับความสนใจในบทบาทของผู้มีพฤติกรรมในเรื่องค่านิยมความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมความยุติธรรมหรือหลักการที่ตนยึด การวิเคราะห์คำตอบของผู้ตอบวัยต่างๆโคลเบิร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็นระดับ (Levels) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น ๒ ขั้น (Stages) พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์กจึงมีทั้งหมด ๖ ขั้นคำอธิบายของระดับและขั้นต่างๆของพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์กมีดังนี้^๕

ระดับที่ ๑ ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-conventional) ในระดับนี้เด็กจะได้รับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตนเช่นบิดามารดาครูหรือเด็กโตและมักจะคิดถึงผลที่ตามมาว่าจะนำรางวัลหรือการลงโทษมาให้ พฤติกรรม “ดี” คือพฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัล พฤติกรรม “ไม่ดี” คือพฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับโทษ โคลเบิร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็น ๒ ขั้นคือ

^๕Kohlberg, L, Development of Moral Character and Moral Ideology. In M.T. Hoffman & L.W. Hoffman (Eds), (Review of Child Development Research. Hartford, C.T. : n.p, 1969), p 167.

^๕แฟร้งทฤษฎี, พฤติกรรมทางจริยธรรมกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕.

๑. การลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and obedience orientation)

๒. กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental relativist orientation)

ระดับที่๒ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม(Conventional) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครองบิดามารดากลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติเป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความผิดเพราะกลัวว่าตนจะไม่ใช่ที่ยอมรับของผู้อื่นผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองถือว่าความซื่อสัตย์ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรมระดับนี้แบ่งเป็น๒ชั้น คือ

๑. ความคาดหวังและการยอมรับในสังคมสำหรับ “เด็กดี” (Interpersonal concordance of “good boy, nice girl” Orientation)

๒. กฎและระเบียบ (“Law and order” orientation) การทำถูกไม่ประพฤติผิดคือ การทำตามหน้าที่ประพฤติตนไม่ผิดกฎหมายและรักษาระเบียบแบบแผนของสังคม

๗. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของบรอนเฟนเบรเนอร์ (Bronfenbrenner’s Theory)

ทองคุณ หงส์พันธุ์ กล่าวถึงแนวคิดนี้ว่า พัฒนาการทางด้านจริยธรรมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ทางสังคมของบุคคลเป็นสำคัญ และพัฒนาการพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจะมากกว่าลักษณะทางจริยธรรมอื่น ๆ บรอนเฟนเบรเนอร์ ได้วิเคราะห์แบบของการตัดสินใจจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมดังนี้^{๑๐}

๑. จริยธรรมโดยยึดถือตนเอง (Self oriented morality) คือ การยึดถือและให้ความสนใจอยู่ที่ความพึงพอใจของตนเองโดยไม่คำนึงถึงความพอใจของคนอื่นลักษณะนี้จะมียุัยในเด็กวัยต้น ๆ (Early Childhood)

๒. จริยธรรมโดยยึดถือผู้มีอำนาจ (Authority-oriented morality) ในขั้นนี้ได้รวมถึงผู้ใหญ่จะมีจุดที่ตกลงร่วมกันอยู่ในตัวตนของอำนาจนับจากพ่อแม่จนถึงหัวหน้างานและผู้มีอำนาจระดับประเทศและผู้มีอำนาจทางศาสนาโดยนำมาเป็นตัวอย่างความถูกต้องหรือความผิด

๓. จริยธรรมโดยยึดถือเพื่อน (Peer-oriented morality) เป็นจริยธรรมที่ยึดถือความสอดคล้องกับกลุ่มโดยจะยอมปฏิบัติตามแนวของเพื่อนฝูงเพื่อนจะเป็นผู้ตัดสินว่าถูกหรือผิดส่วนใหญ่จริยธรรมในระดับนี้จะพบมากในวัยรุ่นเนื่องจากเป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

๔. จริยธรรมโดยยึดถือกลุ่ม (Collective – oriented morality) เป็นจริยธรรมที่ยึดอยู่ข้างกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่บุคคลนั้นดำเนินชีวิตอยู่ซึ่งจะมีข้อผูกมัดในการปฏิบัติตามเป้าหมายของกลุ่มโดยไม่ได้อำนาจถึงตัวบุคคลหน้าที่ของบุคคลในสังคมนั้นถือเป็นเกณฑ์ที่กำหนดให้เป็นจุดยืนที่ต้องคำนึงถึง

๕. จริยธรรมโดยยึดถืออุดมการณ์ (Objectively - oriented morality) เป็นจริยธรรมที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ใด หรือกลุ่มสังคมใด แต่จะเป็นจริยธรรมที่เป็นจริงในตัวเอง

๒.๑.๓ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคล

ดวงเดือน พันธุมนาวิน^{๑๑} กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

^{๑๐} ทองคุณ หงส์พันธุ์ (อ้างถึงใน กรรยา รินสอน), “คุณธรรมและจริยธรรมที่ปฏิบัติจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตรัชโยธิน ตามทัศนะของครู”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขา การบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๖), หน้า ๒๒.

๑. อายุและระดับการศึกษา ผลการวิจัยส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันยังไม่สามารถที่จะแยกตัวแปรที่เป็นอายุออกจากตัวแปรที่เป็นระดับการศึกษาของบุคคลได้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยมักจะมีระดับการศึกษาต่ำ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากก็มักจะมีระดับการศึกษาสูง โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้ประมวลผลการวิจัยไว้ว่า ความรู้เชิงจริยธรรมนั้นส่วนใหญ่ไม่ทำให้เข้าใจพัฒนาการทางจริยธรรมได้มากนัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นระดับสติปัญญา ภูมิหลังทางวัฒนธรรมและความต้องการที่จะให้คนอื่นชื่นชมตนของผู้ถูกศึกษาเท่านั้น ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้นไม่พบว่า คนที่มีอายุมากจะมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการโกง ขโมย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความเห็นแก่ตัวแตกต่างจากคนที่มีอายุน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่บุคคลนั้นกำลังประสบอยู่มากกว่าจะขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยเชิงจริยธรรมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้บุคคลอาจมีพฤติกรรมที่เหมือนกันแต่มีเหตุผลในการเลือกกระทำต่างกันได้เสมอ

๒. เพศ แม้ว่าความมีจริยธรรมสูงจะไม่ใช้ลักษณะที่สังคมกำหนดไว้สำหรับเพศใด เพศหนึ่งโดยเฉพาะแต่สิ่งที่กระตุ้นความสนใจในการเปรียบเทียบจริยธรรมของชายกับหญิงคือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ซึ่งทำนายว่า ชายจะมีจริยธรรมสูงกว่าหญิง แต่ทฤษฎีพัฒนาการของลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรมให้ข้อทำนายตรงกันข้ามกับทฤษฎีของฟรอยด์ว่า เพศกับอายุรวมกันจะช่วยให้เข้าใจพัฒนาการทางจริยธรรมได้ละเอียดยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบความแตกต่างทางจริยธรรมระหว่างหญิงกับชายควรพิจารณาตัวแปรหรือลักษณะทางสังคมด้านอื่น ๆ ด้วย

สุพลวังสินธ์ กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมว่าการพัฒนาจริยธรรมให้สูงขึ้นโดยการพัฒนางค์ประกอบต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมแบ่งเป็น ๓ ประเภทดังนี้^{๑๒}

๑. องค์ประกอบด้านกายภาพได้แก่การศึกษาอายุและเพศของบุคคล

๒. องค์ประกอบทางบุคลิกภาพได้แก่ลักษณะที่มุ่งอนาคตเจตคติต่อกฎหมายความเป็นระเบียบ และศีล

๓. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมได้แก่ฐานะทางครอบครัวผู้เลี้ยงดูวิธีการอบรมเลี้ยงดูการใช้สื่อสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนและอิทธิพลของตัวแบบ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรม คือ เพศ อายุ การศึกษา วิธีการอบรมเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อม

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสังคมไทย

คุณธรรม และจริยธรรม ได้ถูกนำมาใช้คู่กันเสมอจนแทบจะเป็นส่วนหนึ่งของความหมาย ที่เป็นคู่กันโดยไม่แตกต่างกัน จริยธรรม (Ethic) เป็นเรื่องของความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังนิสัยให้

^{๑๑}ดวงเดือน พันธุมนาวิน, จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช ,๒๕๔๒) หน้า ๙ – ๑๕.

^{๑๒}สุพล วังสินธ์ (อ้างถึงใน นายโวหารยะสารวรรณ) “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่๓สังกัดกรุงเทพมหานคร”,วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา,๒๕๔๖),หน้า ๑๐.

อยู่ในครรลองของคุณธรรม (Virtue) และศีลธรรม (Moralism) คุณค่าทางจริยธรรมทำให้เกิดความงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลมีแนวทางในการประพฤติอยู่ในเรื่องของความดีงาม ความถูกต้องในการปฏิบัติให้อยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข และให้ประโยชน์ต่อผู้อื่น การตีค่าของความดีซึ่งเป็นกุศลธรรม เป็นความงาม ความประทับใจที่เกิดจากคุณธรรม และความสุขที่เกิดจากการปฏิบัติ

คุณธรรม หรือจริยธรรม เป็นหลักธรรมจริยา (Morality) ที่ปลูกฝังระเบียบความประพฤติด้านศีลธรรม เป็นกฎความประพฤติตามอุดมคติที่เหมาะสม เป็นเรื่องของการประกอบคุณงามความดีและบุญกุศล คุณธรรมหรือจริยธรรมมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่ในจริยธรรมในความมีระเบียบวินัย ที่ใช้กับสิ่งที่เรียกว่า ความดี ความชั่ว ตามค่านิยมทางศีลธรรมอันเป็นหลักความประพฤติที่ควบคุมบุคคล หรือกลุ่มชน

คุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะถือว่าเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับปฐมวัย นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายคำว่าคุณธรรมและจริยธรรมแตกต่างกันไป ดังนี้

พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต) ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง เป็นสิ่งที่งามของจิตใจ เป็นสิ่งที่ลึกซึ้ง เป็นสุขที่แท้จริง เป็นคุณค่าของชีวิตที่เป็นประโยชน์ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ และรู้จักปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายได้อย่างถูกต้อง^{๑๓}

กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความหมายว่าจริยธรรม หมายถึง ลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม^{๑๔}

ธนเศรษฐ์ จำปางาม ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่สะสมอยู่ในจิตใจของมนุษย์โดยผ่านประสบการณ์จากการสัมผัส ซึ่งจะแสดงออกมาจากการกระทำทางกายทางวาจา และจิตใจของแต่ละคน เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม^{๑๕}

ประภาศรี สีหอำไพ ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง หลักธรรมที่สร้างความรู้สึกรักผิตชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข ความยินดี^{๑๖}

ราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง “ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม”^{๑๗}

^{๑๓}พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), อุดมธรรมนำจิตสำนึกของสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๗), หน้า ๒๔.

^{๑๔}กระทรวงศึกษาธิการ, “จริยธรรมกับการศึกษา”, เอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (๒๕๔๑), หน้า ๒.

^{๑๕}ธนเศรษฐ์ จำปางาม, “การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารการศึกษา กรณี : วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕.

^{๑๖}ประภาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑๘.

^{๑๗}ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช ๒๕๓๘, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์), หน้า ๒๑๖.

พล แสงสว่าง ให้ความหมายจริยธรรมว่า “จริย” มีรากศัพท์เดิมมาจาก “จร” แปลว่า เดิน หมายถึง “ทางเดิน” เมื่อใช้กับคนคือ “ทางเดินของชีวิต” หรือ “แนวทางดำเนินชีวิต” เมื่อรวมกับคำว่า “ธรรม” ก็หมายถึง “แนวทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง”^{๑๘}

ลำดับวศรีมณี กล่าวว่าลักษณะของจริยธรรมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมมีคุณสมบัติอยู่ ๒ ประเภทคือ

ก. ลักษณะที่สังคมต้องการคือพฤติกรรมที่สังคมชมชอบต้องการให้มียู่ในสมาชิกของสังคม นั้นและให้การสนับสนุนแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบยกย่องสรรเสริญให้เป็นผู้มีเกียรติในสังคม

ข. ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการคือพฤติกรรมที่สังคมว่าไม่ดีไม่ต้องการให้มียู่ในสังคมและไม่สนับสนุนผู้กระทำโดยวิธีการลงโทษเพื่อให้ผู้มีพฤติกรรมเช่นนั้นรู้สึกสำนึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่ควรกระทำต่อไป^{๑๙}

เอ็ม.ไอ. ฮอฟแมน (M.I. Hoffman) ให้ความหมายโดยคำนึงถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลว่าซึ่งจริยธรรมโดยทั่วไปจะประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ประการคือความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)^{๒๐}

สรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม คือแนวทางหรือหลักการที่นำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดี ไม่ก่อความเดือดร้อนให้กับใคร สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ตนเองและสังคมมีความเจริญงอกงาม

๒.๒.๑ เหตุผลที่นักเรียนไทยควรศึกษาพุทธจริยธรรม

ทำไมนักเรียนไทยต้องเรียนรู้พระพุทธศาสนา คำถามดังกล่าวมีเหตุผลเบื้องลึกซึ่งพระธรรมปิฎก^{๒๑} ได้อธิบายไว้ในหนังสือเรื่อง “ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ” ว่า

พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยมีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทยและวัฒนธรรม

ในทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทยสืบเนื่องมาด้วยกันกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนา นับตั้งแต่สมัยก่อนที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจน ชาวไทยก็ได้นับถือพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องกัน กล่าวได้ว่า ประวัติของประเทศไทยเป็นประวัติของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา

^{๑๘} พล แสงสว่าง, “การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อพัฒนาจริยธรรม”, วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. (เมษายน, ๒๕๔๕, ๑๔(๑)), หน้า ๓๔ – ๓๕.

^{๑๙} ลำดับวศรีมณี, จริยธรรมและจริยศาสตร์ตะวันออก, (กรุงเทพ : สหธรรมิกจำกัด, มปป.), หน้า ๓-๔.

^{๒๐} M.I. Hoffman, “Development of Moral Thought : Feeling and Behavior”, *American Psychologist*, (October 1979) : pp 958-963.

^{๒๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ความสำคัญของพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๗), หน้า ๙.

ในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาของสังคมไทย เป็นแหล่งสั่งสอนฝึกอบรม กิจกรรมใหญ่ ๆ ที่มีความสำคัญของรัฐ หรือของชุมชนก็ดี ส่วนประกอบจะมีพระพุทธศาสนาเป็นส่วนประกอบของพิธีการ เพื่อเน้นย้ำความสำคัญและเสริมคุณค่าทางจิตใจ

สภาพที่กล่าวมานี้ได้เป็นมานานจนฝังลึกในจิตใจและวิถีชีวิตของชาวไทยจนกลายเป็นเครื่องหล่อหลอมและกลั่นกรองนิสัย จิตใจพื้นฐานของคนไทยให้มีลักษณะเฉพาะของตนที่เรียกว่า เอกลักษณ์ของสังคมไทย ทำให้พูดได้อย่างมั่นใจว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ เมื่อชาวไทยทั่วประเทศได้ฟังกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ตรัสต่อพระสันตะปาปา จอห์น ปอล ที่ ๒ ประมุขแห่งศาสนาจักรคาทอลิก ในคราวที่เข้าเฝ้า ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๒๓ มีความตอนหนึ่งว่า “คนไทยเป็นศาสนิกชนที่ดีทั่วกัน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติ”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชนิพนธ์ไว้ในเทศนาเสื่อป่าว่า “เป็นหน้าที่ของเราที่ต้องรักษาความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยอย่าให้มีอันตรายมาถึงได้ ต้องรักษาพระพุทธศาสนาอันนี้ให้คงอยู่ในประเทศไทยต่อไป ต้องรักษาไว้เพื่อเป็นมรดกแก่ลูกหลานของเราทั้งหลาย

ข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้ทำหน้าที่สมควรแก่อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา เราตั้งใจจะรักษาพระพุทธศาสนาของเราด้วยชีวิต ข้าพเจ้าและท่านตั้งใจอยู่ในข้อนี้ และถ้าท่านตั้งใจจะช่วยข้าพเจ้าในกิจกรรมอันใหญ่นี้แล้วก็จะเป็นที่พอใจข้าพเจ้าเป็นอันมาก

เมืองเราเกือบจะเป็นเมืองเดียวแล้วในโลกที่มีบุคคลนับถือพระพุทธศาสนามากเป็นเหล่าเดียวกัน เพราะฉะนั้นเป็นหน้าที่ของเราทั้งหลายที่จะช่วยกันทำนุบำรุงรักษาพระพุทธศาสนาอย่าให้เสื่อมสูญไป เราจะต้องรักษาความเป็นไทยของเราให้ยั่งยืน เราจะต้องรักษาพระพุทธศาสนาให้ถาวรรวัฒนาการ”

ดังนั้นเหตุผลที่คนไทยต้องเรียนรู้พระพุทธศาสนา มีดังนี้

๑. พระพุทธศาสนาเป็นจริยศึกษา เพื่อรับมือกับปัญหาของยุคพัฒนาให้คนไทยรู้จักเก็บรวบรวมศึกษา และเลือกใช้ประโยชน์จากข้อมูลทั้งหลายที่เกี่ยวกับการสร้างความเจริญอย่างเพียงพอ

๒. พระพุทธศาสนาเป็นระบบจริยธรรมที่เป็นพื้นฐานเดิมของสังคมไทย แม้ว่าในปัจจุบันผู้คนจะห่างเหินจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนา แต่ระบบศีลธรรมตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาก็ยังสืบสานอยู่อย่างแน่นหนาในรากฐานทางวัฒนธรรมของไทย

๓. ชาวพุทธควรมีสติเรียนจริยศึกษาแบบพุทธ การปลูกฝังจริยธรรมต้องดำเนินไปอย่างมีกระบวนการและเป็นระบบ โดยสอดคล้องกับกฎเกณฑ์แห่งศีลธรรมที่รองรับเป็นพื้นฐาน

๔. สังคมไทยมีข้อได้เปรียบในการจัดจริยศึกษาที่มีเอกภาพ สังคมไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชนแม้จะมีความแตกต่างหลากหลายก็เป็นความแตกต่างในระดับของพัฒนาการทางจิตปัญญา ส่วนหลักความเชื่อและหลักคำสอนทั่วไปยังคงเป็นตัวแบบเดียวกัน

๕. สังคมไทยไม่มีเหตุผลที่จะไม่สอนจริยศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา เนื่องจากพระพุทธศาสนาในประเทศไทยมีเอกภาพมากถึงขั้นที่อาจพูดได้ว่ามากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก

๖. การเรียนพระพุทธศาสนาเพื่อมาร่วมอยู่และร่วมพัฒนาสังคมไทย การศึกษาพระพุทธศาสนาก็คือการเรียนรู้สิ่งที่คนในสังคมไทยควรจะเรียนรู้ ในฐานะที่เป็นการรู้จักเรื่องราวของประเทศตนเองเป็นความรับผิดชอบของการศึกษาที่ต้องจัดให้คนไทยได้เรียนรู้พระพุทธศาสนา

๗. การศึกษาเพื่อสร้างชนชั้นสำหรับมาพัฒนาสังคมไทย

๘. การศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อรักษาผลประโยชน์ของสังคมไทย เป็นต้น

สรุปได้ว่า เมื่อเราเกิดมาเป็นคนไทยและนับถือพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่ จึงควรศึกษาพระพุทธศาสนาด้วยเหตุผล ๓ ประการ คือ

๑. คนไทยส่วนใหญ่ซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชน ควรมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติให้ถูกต้องต่อศาสนาที่ตนนับถือ

๒. คนทุกคนที่อยู่สังคมไทย ควรเรียนรู้พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นสถาบันใหญ่ เป็นสภาพแวดล้อมของสังคมไทย เพื่อดำเนินชีวิตและทำงานหรือทำหน้าที่ที่เป็นส่วนรวมในการพัฒนาสังคมไทยนั้นอย่างประสานกลมกลืนและได้ผลดี

๓. สังคมไทยอาศัยพระพุทธศาสนา เป็นแหล่งคำสอนจริยธรรมและได้ยอมรับระบบจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นมาตรฐานที่ยึดปฏิบัติมาโดยตลอด คนไทยจึงควรเรียนรู้พุทธจริยธรรมเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาชีวิตและพัฒนาสังคมให้บรรลุประโยชน์และความสันติสุข

๒.๒.๒ แนวทางการจัดการเรียนพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔^{๒๒}

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เกิดขึ้นในช่วงที่สังคมไทยมีวิกฤตทางศีลธรรม คนไทยกำลังแสวงหากระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ วิธีคิดใหม่ ที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่า เพื่อพลิกฟื้นความเข้มแข็งของระบบจริยธรรมและวัฒนธรรมของสังคมไทย ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา หลักสูตรดังกล่าวจึงมีเจตนารมณ์แน่วแน่ที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีวิจรรณญาณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาสได้มองเห็นการเรียนรู้ตามแบบพุทธวิธีซึ่งเป็นสิ่งที่เลิศล้ำ และมีกระบวนการวิธี หรือ Technical how อยู่ในสังคมไทยในหมู่พระสงฆ์และคฤหัสถ์ผู้ทรงคุณความรู้ เมื่อได้มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนโดยมหาเถระสมาคมฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายมหานิกายและธรรมยุตินิกาย พร้อมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ จิตวิทยาพัฒนาการ และการพัฒนาสื่อ กำหนดแนวทางการจัดหลักสูตรพระพุทธศาสนาให้ถูกต้องเหมาะสม และชัดเจนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดศรัทธาอย่างสูงในพระรัตนตรัยเชื่อมโยงบูรณาการสาระการเรียนรู้ พระพุทธ พระธรรม อริยสัจ ๔ เป็นกรอบไว้จัดการเรียนรู้ ขับเคลื่อนสาระการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามพุทธวิธีเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือ ในการเรียนรู้ การทำงาน และการประกอบอาชีพ

ผลการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และ ๖ คือรู้และเข้าใจ ประวัติ และความสำคัญของพระพุทธศาสนา พุทธประวัติ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนสุภาษิต พระไตรปิฎก เรื่องน่ารู้จากพระไตรปิฎก ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ประวัติพุทธสาวก ชาดก หน้าที่ชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธและชาวพุทธตัวอย่างการบริหารจิตและเจริญปัญญา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และศาสนพิธีให้มีความเข้าใจว่า พระพุทธศาสนามีคำสอนและวิธีการที่เป็นสากล มีข้อปฏิบัติดีดีทางสายกลางเพื่อการอยู่ร่วมกัน

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

๒.๒.๓ การศึกษาจริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา

พุทธจริยธรรม (Naturethic buddhist) หมายถึง ธรรมที่ว่าด้วยความประพฤติกิริยาอาการที่ควรปฏิบัติของผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน คือ ผู้ได้ตรัสรู้ริยสัจ ๔ (ธรรมชาติโดยย่อ) ผู้รู้แจ้งโลก (โลกวิทู) ผู้ตื่นจากกิเลสเครื่องเศร้าหมอง (อุปกิเลส) ผู้เบิกบาน (พุทโธ) คือ ได้บำเพ็ญประโยชน์อย่างสมบูรณ์ทั้งตนเองและผู้อื่น ในแง่จุดมุ่งหมายของมนุษย์ มนุษย์ได้บัญญัติค่านี้นี้ขึ้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารระหว่างกันโดยได้แปลงค่านี้นี้มาจากคุณค่าอาการของธรรมชาติอีกทีหนึ่ง

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาเทวนิยม เกิดขึ้นสมัยพุทธกาลเมื่อก่อนพุทธศักราช ๒๕๐๐ ในชมพูทวีป (ประเทศอินเดีย) โดยมีสมณะเป็นศาสดาผู้ประกาศปรัชญาในแนวคิดเน้นหลักธรรมวิธีการสอน การเผยแผ่ การสืบทอดหลักธรรมสู่การปฏิบัติ เน้นคุณธรรมและการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลหลักธรรมที่เป็นหัวใจพระพุทธศาสนามี ๓ ประการ คือ

๑. ให้เว้นความชั่วทั้งปวง
๒. ให้ทำความดี
๓. ให้ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ สะอาด

๒.๒.๔ การศึกษาในพระพุทธศาสนามี ๓ ระดับ^{๒๓}

ในพุทธธรรมจัดระดับการศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ให้มีปัญญาจริงไว้ ๓ ระดับ คือ

๑. ปริยัติศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนจากตำราหรือศึกษาในทางทฤษฎีเพื่อให้เข้าใจในหลักคำสอนหรือตำรานั้น ๆ ก่อน
๒. ปฏิบัติศึกษา หมายถึง การนำเอาหลักทฤษฎีที่ได้ศึกษามาแล้วมาปฏิบัติทดลองวิเคราะห์ ทบทวน ใคร่ครวญดูว่าถูกต้องหรือไม่ อย่างไร ถ้าถูกต้องย่อมเกิดผลดีจริง
๓. ปฏิเวธศึกษา หมายถึง การได้รับผลหรือรู้แจ้ง เป็นผลจริงที่เกิดขึ้นเมื่อได้ปฏิบัติทดลองวิเคราะห์

ในหลักธรรมที่พระพุทธศาสนานำมาประกาศเป็นคุณธรรมที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันได้ทั้งหมด หมายถึงการปฏิบัติตามข้อธรรมข้อใดข้อหนึ่ง ย่อมเกี่ยวข้อได้ข้อธรรมอื่นตามมา เป็นแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่กำหนดข้อประพฤติปฏิบัติทางกายและทางจิตใจ โดยเริ่มตั้งแต่สิ่งที่ เป็นข้อประพฤติปฏิบัติทางความคิดที่มุ่งสู่ความบริสุทธิ์หลุดพ้นทางจิตใจในหลักจริยศาสตร์ของศาสนาพุทธมี ๓ ขั้นตอน คือ^{๒๔}

๑. จริยศาสตร์ขั้นมูลฐาน ประกอบด้วยศีล ๕ ธรรม ๕ ดังนี้

๑.๑.๑ เว้นจากการเบียดเบียน เพราะทำร้ายชีวิตสัตว์หรือมนุษย์ เป็นศีล มีเมตตา กรุณาต่อสัตว์และมนุษย์ เป็นธรรม

๑.๑.๒ เว้นจากการลักทรัพย์ เป็นศีล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ประกอบอาชีพสุจริต เป็นธรรม

๑.๑.๓ เว้นจากการประพฤติดมในกาม เป็นศีล สำรวมในกาม เป็นธรรม

^{๒๓} บุญมี แท่นแก้ว, **ปรัชญาศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๓.

^{๒๔} ชำนะ พาเชื้อ, **สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓๑๒ - ๓๑๔.

๑.๑.๔ เว้นจากการพูดปด เป็นศีล พูดจริง เป็นธรรม

๑.๑.๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย เป็นศีล มีสติสำรวม เป็นธรรม

๒. จริยศาสตร์ชั้นกลาง กุศลกรรม ๑๐ ประการ ดังนี้

๒.๑ กาย ๓ ข้อ

๒.๑.๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือมนุษย์ เปียดเบียนทำลายชีวิต

๒.๑.๒ เว้นจากการลักขโมย

๒.๑.๓ เว้นจากประพฤติดิในกาม

๒.๒ วาจา ๔ ข้อ

๒.๒.๑ เว้นจากการพูดเท็จ

๒.๒.๒ เว้นจากการพูดยุแหยงให้แตกร้างกัน

๒.๒.๓ เว้นจากการพูดคำหยาบ

๒.๒.๔ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

๒.๓ ใจ ๓ ข้อ

๒.๓.๑ ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน

๒.๓.๒ ไม่คิดปองร้ายผู้อื่น

๒.๓.๓ ไม่เห็นผิดจากทำนองครองธรรม โดยมีความเห็นถูกต้อง เช่น ทำดีได้ดี

ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

๓. จริยศาสตร์ชั้นสูงประกอบด้วย อริยมรรค แปลว่า ทางอันประเสริฐหรือทาง สายกลาง มี ๘ ประการคือ

๓.๑ ความเห็นชอบ คือมีปัญญาเห็นอริยสัจ ๔

๓.๒ ความดำริชอบ คือ ดำริในการออกจากกาม ดำริในการไม่ปองร้าย ดำริในการไม่เปียดเบียน

๓.๓ การเจรจาชอบ คือ การไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด

๓.๔ การกระทำชอบ คือ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติดิในกาม

๓.๕ การเลี้ยงชีพชอบ คือ การไม่หาเลี้ยงชีพในทางที่ผิด ประกอบอาชีพโดยสุจริต

๓.๖ ความเพียรชอบ คือ เพียรระวังไม่ให้บาปเกิดขึ้น เพียรทำความดี รักษาความดีที่เกิดขึ้น

๓.๗ การตั้งสติชอบ คือ ตั้งสติพิจารณาร่างกาย เวทนา หรือความรู้สึกสุขทุกข์ ตลอดจนไม่ทุกข์ไม่สุข

๓.๘ การตั้งใจมั่นชอบ คือ การทำจิตใจให้สงบเป็นสมาธิ

ศาสนาเป็นวัฒนธรรมที่บุคคลสร้างขึ้น จากความเชื่อที่คนต้องการรอดพ้นจากความทุกข์ และประสบกับความสุข ดังนั้น ศาสนาจึงมีความสำคัญต่อชีวิตและจะต้องอยู่กับคนตลอดไป หลักสำคัญของศาสนาเพื่อศึกษาถึงจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตและหลักธรรมเรื่องศีลธรรม จริยธรรมที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิตให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขแก่ตนเอง นำความเจริญมาสู่สังคม จริยธรรมตาม

แนวพุทธศาสนา หมายถึงหลักคำสอนว่าด้วยความประพฤติอันเป็นหลักสำหรับให้คนยึดถือในการปฏิบัติตน ประโยชน์ของจริยธรรมต่อการดำเนินชีวิต ๓ ด้าน^{๒๕} คือ

๑. จริยธรรมเป็นประโยชน์แก่ตนเอง ผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีจริยธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ ย่อมได้รับความนับถือ

๒. จริยธรรมเป็นประโยชน์ต่อสังคม นอกจากเป็นประโยชน์ต่อตนเองแล้วยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เพราะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

๓. จริยธรรมเป็นอาหารทางใจ การปฏิบัติตนตามจริยธรรมนอกจากจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตในหน้าที่การงานแล้วยังทำให้เราอิ่มเอิบใจ เช่น การทำบุญ การทำความดีจะช่วยให้เรามีความสุขใจ

สรุป จริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา คือ ระบบหรือหลักการดำเนินชีวิตอันประเสริฐที่เกิดจากการประพฤติปฏิบัติที่สอดคล้องกันระหว่างปัญญา ศีล สมาธิ อันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตโดยใช้ปัญญาและสมาธิ

๒.๒.๕ การปลูกฝังจริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา

สุดชญา สุทธิศรี^{๒๖} จริยธรรมที่ควรปลูกฝังในสังคมไทย คือ

๑. รักษา ศาสนา พระมหากษัตริย์ ชาติเป็นสถาบันสูงสุด ศาสนาเป็นสิ่งที่สอนให้คนเป็นคนดี และสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นที่ช่วยให้คนมีกำลังใจและเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ชาติอยู่รอดและดำรงความเป็นเอกราชยั่งยืน

๒. ความขยันขันแข็งมานะอดทน เป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จช่วยให้เราไม่ท้อถอยสามารถฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

๓. ความซื่อสัตย์สุจริต คือ การเป็นคนดี ไม่โกง ไม่เห็นแก่ตัว ไม่อยากได้ในสิ่งที่ไม่ใช่ของเรา

๔. ความกตัญญูกตเวทิตะ เป็นค่านิยมที่สำคัญของคนไทย สถาบันครอบครัว โรงเรียนและศาสนาต้องพยายามถ่ายทอดคุณธรรมข้อนี้ เช่น การรู้จักบุญคุณบิดามารดา ครู อาจารย์ ผู้มีอุปการคุณ

๕. ความมีระเบียบวินัย ไม่มั่งง่าย ไม่เห็นแก่ความสะดวกสบายเล็ก ๆ น้อย ๆ จนทำให้ตนเองขาดระเบียบวินัย เช่น ทั้งขยะบนถนนไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของสถานที่นั้น ๆ

๖. ความประหยัด คือ การรู้จักใช้จ่ายเงินทองและสิ่งของอย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักประมาณรายได้และรายจ่ายให้สมดุลกัน รู้จักสะสมทรัพย์เพื่ออนาคตของตน

๗. ความมีเหตุผลไม่ใช้อารมณ์ และใช้วิจารณ์ญาณ พิจารณาสังต่าง ๆ เพื่อหาสาเหตุและสิ่งที่ควรกระทำ ไม่เข้าข้างตนเอง ไม่อคติ ไม่เอาชนะ โดยไม่มีเหตุผล

๘. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นการแสดงน้ำใจไมตรี ความเอื้ออารีต่อผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัวเป็นใหญ่

๙. การเคารพผู้อาวุโส เป็นการรู้จักสัมมาคารวะ คือรู้จักที่ต่ำที่สูง รู้จักเคารพผู้ที่สูงวัยกว่า

๑๐. รู้จักรักและรักษาของส่วนรวม เช่น รักษาสาธารณสมบัติเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่

๒.๒.๖. การศึกษาพุทธจริยธรรมตามแนวมงคลสูตร

^{๒๕} สุดชญา สุทธิศรี, *วิถีธรรมวิถีไทย*, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๖.

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗.

การศึกษาหรือการปฏิบัติพุทธจริยธรรมแบบมงคลสูตร เป็นวิธีการศึกษาหรือการปฏิบัติเพื่อพัฒนาตัวเอง ครอบครัวและสังคม เพื่อให้พัฒนาไปพร้อมกัน และก่อให้เกิดปัญญา ความรู้คุณธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้อย่างแท้จริงในสัจธรรมของชีวิตและสัจธรรมของธรรมชาติ ที่พระสัมมาพุทธเจ้าทรงกล่าวกับเทวดาองค์หนึ่งว่า เทวดาและมนุษย์จำนวนมากต่างมุ่งหวังความสุขดี ไม่พ่ายแพ้แก่ข้าศึกทั้งปวงยอมทำมงคลทั้ง ๓๘ ประการนี้ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตรัสบอกมงคลอันสูงสุดดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎก^{๒๗} ว่า

- ๑)การไม่คบคนพาล
- ๒)การคบแต่บัณฑิต
- ๓)การบูชาคนที่ควรบูชา
- ๔)การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม
- ๕)การได้สร้างบุญไว้ในปางก่อน
- ๖)การตั้งตนไว้ชอบ
- ๗)ความเป็นพหูสูต
- ๘)ความเป็นผู้มีศีลปะ
- ๙) วินัยที่ศึกษามาดี
- ๑๐) วาจาสุภาสิต
- ๑๑) บำรุงมารดาบิดา
- ๑๒) การสงเคราะห์บุตร
- ๑๓)การสงเคราะห์ภรรยา
- ๑๔)การทำงานที่ไม่อาภูล
- ๑๕)การให้ทาน
- ๑๖)การประพฤติธรรม
- ๑๗)การสงเคราะห์ญาติ
- ๑๘) การงานที่ไม่มีโทษ
- ๑๙) การงดเว้นจากบาป
- ๒๐) การเว้นจากการดื่มน้ำเมา
- ๒๑) ความไม่ประมาทในธรรม
- ๒๒)ความเคารพ
- ๒๓) ความถ่อมตน
- ๒๔)ความสันโดษ
- ๒๕) ความกตัญญู
- ๒๖) การพึงธรรมตามกาล
- ๒๗) มีความอดทน
- ๒๘) ความเป็นคนว่าง่าย

^{๒๗} พ.พ. (ไทย) ๒๕/๓-๑๒/๗-๘.

- ๒๙) การพบเห็นสมณะ
- ๓๐) การสนทนาธรรมตามกาล
- ๓๑) การเผาผลาญบาป
- ๓๒) การประพาสพรหมจรรย์
- ๓๓) การเห็นอริยสัจ
- ๓๔) การทำนิพพานให้แจ้ง
- ๓๕) จิตของผู้ที่ถูกโลกธรรมกระทบแล้วไม่หวั่นไหว
- ๓๖) จิตไม่เศร้าโศก
- ๓๗) จิตปราศจากอริ
- ๓๘) จิตเกษม

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียน

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมหมายถึงการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเป็นการกระทำในทางที่ดีและทางที่เลวของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคมในด้านอื่น ๆ

พุทธทาสภิกขุ ให้ความหมายว่า การที่นักเรียนจะมีการศึกษาดีต้องมีจริยธรรม โดยจะสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนได้จริงต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ ๓ อย่างคือ^{๒๘}

๑. มีครูดีคือมีครูเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะสมบูรณ์ทั้งด้านความรู้และความประพฤติเหมาะสมแก่การเป็นผู้สอนคนให้เป็นคนดี มีความรู้อย่างแท้จริง

๒. มีวิธีการสอนดีคือเป็นผู้ที่สามารถสอนหรือพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีตามที่สังคมต้องการ

๓. มีสิ่งแวดล้อมดีคือจัดหรือพัฒนาสิ่งทั้งปวงที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสจากทางด้านกาย และใจเป็นต้นให้มีลักษณะเอื้อต่อการพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีความประพฤติดี

ราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.๒๕๒๕ ให้ความหมายว่าพฤติกรรม คือการกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกายหรือความคิดและความรู้สึกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า^{๒๙}

สมณฤทธิชัยมณี ให้ความหมายว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมคือการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบเป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลมีหลักการในการปฏิบัติที่ดีต่อตนเองต่อผู้อื่นและสังคม^{๓๐}

^{๒๘} พุทธทาสภิกขุ (อ้างถึงในชอบ เอี่ยมประสงค์), “สภาพและปัญหาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๘.

^{๒๙} ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช ๒๕๒๕*, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕), หน้า ๕๘๓ - ๕๘๔.

สมโภชน์เอี่ยมสุภาชีวิตให้ความหมายของพฤติกรรมว่าเป็นการกระทำของบุคคลที่แสดงออกมาเพื่อตอบโต้หรือตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่สามารถสังเกตได้^{๓๑}

กมลรัตน์หล้าสุวงษ์ ให้ความหมายว่าพฤติกรรมเป็นการกระทำหรือกิจกรรมทุกอย่างของมวลมนุษย์ที่เป็นการแสดงออกสามารถสังเกตได้แต่บางครั้งไม่สามารถสังเกตได้เนื่องจากถูกควบคุมไม่ให้แสดงออกมา^{๓๒}

สรุปได้ว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม คือ การกระทำหรือการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ดี ที่ถูกต้อง และที่สังคมยอมรับ

๒.๓.๑ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียนที่ควรนำมาปฏิบัติคือ

๑. ด้านความมีระเบียบวินัย

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) ให้ความหมายว่าการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมคือความมีวินัยนั่นเอง ในความมีวินัยจุดสำคัญที่ควรจะเน้นก็คือการรู้จักจัดระเบียบชีวิตของตนและรู้จักจัดระเบียบความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือการอยู่ร่วมกับผู้อื่นวินัยเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นตัวช่วยให้เรามีโอกาสมีเวลาที่จะพัฒนาชีวิตของเราได้สะดวกขึ้นถ้าชีวิตไม่เป็นระเบียบก็ต้องมัวแต่วุ่นวายติดขัดไม่ปลอดโปร่งและไม่รู้จะเอาเวลาที่ไหนมาใช้ประโยชน์ชีวิตที่จัดระเบียบได้ดีแล้วจะเป็นชีวิตซึ่งพร้อมที่จะรับการพัฒนาโอกาสของมนุษย์ในแต่ละวันเช่น เวลาและความคล่องตัวเกิดจากการรู้จักจัดระเบียบชีวิตของแต่ละคนถ้าจัดระเบียบเป็นแล้วก็มีเวลาให้ไปทำโน่นทำนี่ซึ่งได้ประโยชน์เป็นอันมาก^{๓๓}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ให้ความหมายว่าวินัย เป็นระบบระเบียบทั้งหมดของชีวิตและสังคมมนุษย์ที่จะตั้งอยู่ให้เป็นผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความเข้าใจพื้นฐานคือต้องมีวินัยโยงไปถึงกรรม^{๓๔}

พนัสหรรณาคินทร์และคณะ ให้ความหมายว่าวินัยหมายถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ คำสั่งกติกาและกฎหมายตามที่สังคมได้วางไว้หรือตามที่กลุ่มได้ตกลงอันจะนำมาซึ่งความสงบสุขความเจริญก้าวหน้าความมั่นคงและความปลอดภัย^{๓๕}

กัลยาศรีปาน ให้ความหมายว่า การมีระเบียบวินัยต้องให้ได้ทั้งหลักการ และหลักปฏิบัติ โดยมีหลักเกี่ยวกับระเบียบวินัยดังนี้^{๓๖}

^{๓๐} สมณฤมลเพ็ชรเมณี, “บทบาทของบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ประถมศึกษาในจังหวัดสงขลา”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๓), หน้า ๙.

^{๓๑} สมโภชน์เอี่ยมสุภาชีวิต, *การปรับพฤติกรรม*, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๓.

^{๓๒} กมลรัตน์หล้าสุวงษ์, *จิตวิทยาการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : สยามมกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖), หน้า ๑๑๒.

^{๓๓} พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), *ศาสนาและเยาวชน*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : มาสเตอร์เพรส, หน้า ๓๕ – ๓๖.

^{๓๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), *วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : สหธรรม-มิก, ๒๕๓๙), หน้า ๘-๑๐.

^{๓๕} พนัสหรรณาคินทร์และคณะ, *สร้างเสริมลักษณะนิสัย*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แมคจำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๓๘.

๑. ความมีระเบียบช่วยประหยัดเวลาและทำให้งานสำเร็จด้วยความเรียบร้อย
๒. ผู้มีวินัยในตนเองมีความตรงต่อเวลา
๓. การมีวินัยในตนเองเป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้
๔. การมีวินัยทำให้เกิดการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
๕. การขาดวินัยทำให้เป็นผลเสียแก่งานและตนเอง

ซูลีพร รัตนะเจริญชัย ให้ความหมายว่า ความมีระเบียบวินัยหมายถึงการเน้นให้รู้จักปฏิบัติ ตามที่มีรูปแบบมีขั้นตอนฟังความคิดเห็นของอื่น การอยู่ในชั้นเรียนการทำตามเคารพ มีวินัยในการเล่นกีฬา ซึ่งเป็นสื่อเชื่อมโยงให้เคารพกฎหมายและระเบียบของสังคมต่อไป^{๓๖}

สกุลชา ศิริเฉลิมพงศ์ ให้ความหมายว่าความสร้างวินัยในตนเองหรือการรู้จัก บังคับตนเองของเด็กบิตามารดาจะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้คือ^{๓๗}

๑. ต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก
๒. วางกฎเกณฑ์ในโอกาสที่เหมาะสมเมื่อเด็กทำผิดควรอธิบายให้เด็กเข้าใจ ถ้าจะลงโทษ เด็กไม่ควรลงโทษด้วยอารมณ์แต่ควรลงโทษเพื่อเป็นการสั่งสอนและให้เด็กเข้าใจว่าทำไมเขาจึงถูกลงโทษควรสอนให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ต่างๆและบิตามารดาจะต้องคงเส้นคงวายินยอมให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเองบ้างต้องมีความนับถือในตัวเด็กและชมเชยเด็กบ้างในโอกาสที่สมควร
๓. ต้องเข้าใจถึงความสามารถของเด็กและช่วยให้เขาได้เรียนรู้ในสิ่งต่างๆที่ควรกระทำ ควรยกบุคคลที่มีระเบียบวินัยที่ดีมา让孩子ได้ดูเป็นตัวอย่าง

วิภา วัฒนกุลสถาน ให้ความหมายว่าบุคคลที่มีวินัยในตนเองควรมีลักษณะและมี พฤติกรรมดังนี้^{๓๘}

- ๑.เชื่อมั่นในตนเอง
- ๒.มีความรู้สึกรับผิดชอบ
- ๓.มีความตั้งใจจริง
๔. มีลักษณะความเป็นผู้นำ

^{๓๖} กัลยา ศรีปาน, “ศึกษาคูณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศ อนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (สาขา การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓๕.

^{๓๗} ซูลีพร รัตนะเจริญชัย, “การศึกษาจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗), หน้า ๓๔ – ๓๕.

^{๓๘} สกุลชา ศิริเฉลิมพงศ์, “แนวทางการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคมจังหวัดบุรีรัมย์”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๔), หน้า ๒๒.

^{๓๙} วิภา วัฒนกุลสถาน, “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีระเบียบวินัยในตนเอง”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต* (สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๓), หน้า ๓๓.

๕. มีเหตุผล
๖. เคารพสิทธิของผู้อื่น
๗. ทำตามกฎหมายของสังคม
๘. มีความอดทน

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีระเบียบวินัย คือ

๑. การเคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์
๒. การตรงต่อเวลา
๓. การยอมรับการกระทำของตนเอง
๔. การรู้จักหน้าที่ของตนเอง

สรุปได้ว่า ความมีระเบียบวินัย คือ การเคารพในกฎระเบียบข้อบังคับของการอยู่ร่วมกันที่มีไว้เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขไม่ให้เกิดความวุ่นวายในสังคม

๒. ความซื่อสัตย์

ชูลีพร รัตนะเจริญชัยให้ความหมายว่าความซื่อสัตย์ หมายถึงการประพฤติปฏิบัติตรงต่อความจริง ได้แก่การตรงต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ การตรงต่อคำมั่นสัญญาการตรงต่อระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม ความซื่อสัตย์ในพระพุทธศาสนาแบ่งเป็น๓ด้านคือ^{๔๐}

๑. ความซื่อสัตย์ทางกายหมายถึงการไม่ฆ่าสัตว์การไม่ลักทรัพย์การไม่ประพฤติดีกามและการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเท่าที่จะสามารถทำได้
๒. ความซื่อสัตย์ทางวาจาหมายถึง การพูดความจริง ตรงไปตรงมาพูดในสิ่งที่ควรพูดไม่พูดเพ้อเจ้อและเป็นคำพูดที่อ่อนหวานน่าฟัง
๓. ความซื่อสัตย์ทางใจหมายถึงใช้ใจเป็นสำคัญ ได้แก่การไม่โลภ ไม่อยากได้ของของคนอื่นมาเป็นของตน

บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ให้ความหมายว่า ความซื่อสัตย์หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริงเช่นตรงต่อหน้าที่ตรงต่อคำพูดตรงต่อกฎเกณฑ์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น^{๔๑}

ปิยนันท์ ภิรมย์ไกรภักดิ์ให้ความหมายว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึงการประพฤติตนด้วยความจริงใจและตรงไปตรงมาทั้งวาจาและใจทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น^{๔๒}

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ให้ความหมายว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติตรงและเต็มใจไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง^{๔๓}

^{๔๐}ชูลีพร รัตนะเจริญชัย, “การศึกษาจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗), หน้า ๓๔ – ๓๕.

^{๔๑}บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์, “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนบ้านพรานกระต่ายอำเภอพราณกระต่ายจังหวัดกำแพงเพชร”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนวมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ๒๕๓๖), หน้า ๔๔.

^{๔๒}ปิยนันท์ ภิรมย์ไกรภักดิ์, “การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนันทบุรี”, **วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๕๔.

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์คือ

๑. ตรงต่อเวลานัดหมายแล้วมาตามนัดและตรงเวลาไม่มาโรงเรียนสาย
๒. ไม่พูดปดพูดความจริงเสมอ
๓. ไม่หน้าไหว้หลังหลอกต่อหน้าทำอย่างหนึ่งและลับหลังทำอีกอย่างหนึ่ง
๔. ยอมรับผิดเมื่อทำผิดไม่ใส่ร้ายความผิดให้กับผู้อื่น
๕. จ่ายเงินทุกครั้งเมื่อซื้อสิ่งของ
๖. ไม่หยิบเอาสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตนเองจะใช้ของผู้อื่นต้องขออนุญาตก่อน
๗. ไม่ลอกการบ้านเพื่อนไม่แอบอ้างงานเพื่อนเป็นงานตัวเองไม่ลอกคำตอบเพื่อน

สรุปได้ว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์คือการประพฤติตรงและจริงใจไม่คิดคดทรยศไม่โก่งไม่หลอกลวง พูดแต่ความจริง ยอมรับผิดเมื่อทำความผิด ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่เอาเปรียบคนอื่น

๓. ความรับผิดชอบ

จินตนาธนวนิบุลย์ชัย ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบ หมายถึงความสนใจความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดียอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียโดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับงานมา^{๔๔}

ชนิสรา ศิลาณุกิจ ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติกิจการงานของตนเอง และงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความมานะพยายาม อุทิศกำลังกาย กำลังใจ จนสุดความสามารถเพื่อให้บังเกิดผลดี แก่ตนเองและส่วนรวม^{๔๕}

ถวิล จันทรสว่าง ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบคือ การทำตามหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎระเบียบหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย การทำตามคำพูดหรือการได้ให้คำมั่นสัญญา และการยอมรับในสิ่งที่ตนเองพูดหรือได้กระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดี และข้อบกพร่องต่าง ๆ ทุกครั้ง^{๔๖}

ศิริพร อัครวิไลพร ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบ คือ การปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามวิธีการกฎหรือข้อบังคับของตนเองและสังคม^{๔๗}

^{๔๓}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๘๒.

^{๔๔}จินตนาธนวนิบุลย์ชัย, “คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพมาตรฐานวัดเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อที่สร้างขึ้นโดยประยุกต์วิธีการของธอร์นไคค์”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต, (สาขาการทดสอบและการวัดผลการศึกษา, ๒๕๔๐), หน้า ๙๖.

^{๔๕}ชนิสรา ศิลาณุกิจ, “การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง”, วารสารวิจัยรามคำแหง, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๐.) :

^{๔๖}ถวิล จันทรสว่าง, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อที่นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐.

อัมพรสาระพันธ์ ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบคือ การรู้จักหน้าที่ที่ตนต้องปฏิบัติหรือกระทำไม่นึกถึงแต่สิทธิเพียงอย่างเดียวแต่เป็นการกระทำที่ควรกระทำหรือต้องกระทำของบุคคลนั้น ๆ^{๔๘}

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ คือ

๑. การเอาใจใส่ในการทำงานอย่างเต็มที่
๒. การซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว
๓. การเคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และวินัยในตนเอง
๔. การรู้จักหน้าที่และทำตามหน้าที่ได้เป็นอย่างดี
๕. การปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม

สรุปได้ว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ คือการแสดงออกถึงความมุ่งหมายในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบเคารพต่อกฎเกณฑ์ ตรงต่อเวลาและยอมรับการกระทำของตนเองตลอดจนปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

๔. เบญจศีล

เบญจศีล หรือ ปญจศีล แปลว่า ศีล ๕ เป็นข้อห้ามในลำดับเบื้องต้นตามพุทธโอวาทของพระพุทธโคตม พระศาสดาแห่งพระพุทธศาสนาองค์ปัจจุบัน แต่ทั้งนี้เบญจศีลเป็นหลักการที่มีมาและเป็นคำที่สั่งสอนทั่วไปก่อนพระพุทธโคตมอุบัติแล้ว^{๔๙}

เบญจศีลเป็นหลักธรรมประจำสังคมที่มีมาก่อนพุทธกาล ปรากฏในจักรวัตติสูตร อันกล่าวถึงเรื่องพระเจ้าจักรพรรดิตรัสสั่งสอนประชาชนว่า ท่านทั้งหลายต้องไม่ฆ่าสัตว์, ต้องไม่ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้, ต้องไม่ประพฤติไม่เหมาะสมทางเพศ, ต้องไม่กล่าวเท็จ และต้องไม่บริโภคสุรายาเมา^{๕๐}

เบญจศีลในศาสนาพุทธประกอบด้วยข้อห้าม ๕ ข้อเช่นที่ปรากฏในคำสมาทานศีลไว้สำหรับเป็นข้อฝึกความประพฤติกายวาจาให้เรียบร้อยได้แก่

๑. ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทังสะมาทียามิ เราจักถือศีลโดยเว้นจากฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
๒. อทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทังสะมาทียามิ เราจักถือศีลโดยเว้นจากการเอาสิ่งของที่เขาไม่ได้ให้
๓. กาเมสุมิจจรา เวระมะณี สิกขาปะทังสะมาทียามิ เราจักถือศีลโดยเว้นจากการประพฤติไม่เหมาะสมทางเพศ
๔. มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทังสะมาทียามิ เราจักถือศีลโดยเว้นจากการพูดเท็จ

^{๔๗} ศิริพร อัครวิไลพร, “พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๗), หน้า ๖ – ๑๐.

^{๔๘} อัมพร สาระพันธ์, “ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมืองชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗), หน้า ๓๔.

^{๔๙} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (แก้ไขเพิ่มเติม). พุทธศักราช ๒๕๔๘, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, หน้า ๓๖๓).

^{๕๐} อ้างแล้ว, หน้า ๓๖๓.

๕. สุราเมระยฆะมัชชะปะมาทัฏฐานาเวระมะณี สิกขาปะทังสะมาதியามิ เราจักถือศีล
โดยเว้นจากการบริโภคของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท^{๕๑}

การรักษาเบญจศีลสามารถทำได้ ๒ วิธี คือ^{๕๒}

๑. สมาทานวิริติ คือ สมาทาน หรือขอรับศีลจากพระภิกษุ

๒. สัมปัตติวิริติ คือ งดเว้นไม่ทำบาปขณะประสบกับสถานการณ์ที่กระตุ้นให้ทำบาป

สรุปได้ว่า เบญจศีลหรือศีล ๕ เป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานที่ควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ ไม่ให้ทำ
ในสิ่งที่ชั่วทั้งทางด้านกาย วาจา และใจให้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ อยู่ในกรอบของสังคัมที่วางไว้ได้อย่าง
สงบสุข โดยมีข้อที่พึงปฏิบัติอยู่ ๕ ข้อ คือ ๑) เว้นจากการทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน ๒) เว้นจากการเอา
สิ่งของของผู้อื่น ๓) เว้นจากการประพฤติดินในกาม ๔) เว้นจากการกล่าวคำเท็จที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
๕) เว้นจากการดื่มสุราของมีนเมาอันเป็นเหตุเกิดความประมาทขาดสติ ศีล ๕ เป็นหลักธรรมพื้นฐานที่พึง
ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อความสงบสุขของสังคัม เพื่อความเรียบร้อยดีงามของสังคัม เป็นหลักธรรม
และเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์

๕. กัตถัญญกตเวทีย^{๕๓}

กัตถัญญกตเวทีย เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนในสังคัมอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เป็นหลัก
สำหรับการดำเนินชีวิตที่สุจริต เป็นธรรมที่ทำให้ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอย่างแท้จริง

กัตถัญญแปลว่าผู้รู้อุปการคุณที่ผู้อื่นทำแล้วแก่ตน, กตเวทียแปลว่าผู้ประกาศคุณนั้นให้
ปรากฏได้แก่ผู้ตอบแทนคุณ. รวมเป็นกัตถัญญกตเวทียแปลว่าผู้รู้อุปการคุณที่ท่านทำแล้วและตอบแทน.
หมายความว่าผู้ระลึกถึงอยู่เนื่องๆซึ่งอุปการคุณที่ท่านบุญพาวงศ์นั้นๆได้กระทำไว้แก่ตนและเมื่อได้
โอกาสก็ตอบแทนคุณตามควรแก่ฐานะภาวะและกาลสมัยเหมือนบุคคลที่ภูมนี้ท่านมาครั้นได้เวลาก็
ชำระหนี้ให้ท่านคนเราทุกคนที่เกิดมาย่อมเชื่อว่าเป็นลูกหนี้เช่นบุตรธิดาเป็นลูกหนี้มารดาบิดา, นักเรียน
ศิษย์เป็นลูกหนี้ครูอาจารย์, ประชาชนราษฎรเป็นลูกหนี้พระมหากษัตริย์, นักเรียนศิษย์เป็นลูกหนี้
พระพุทธรเจ้าเมื่อเป็นลูกหนี้โดยที่เป็นหนี้บุญคุณท่านอยู่เช่นนี้จึงสมควรที่จะต้องตอบแทนคุณท่านจึง
จะเชื่อว่าเป็นการเปลื้องหนี้ได้ผู้ที่เปลื้องหนี้ด้วยการตอบแทนคุณท่านได้แล้วจึงเชื่อว่กัตถัญญกตเวทีย
โดยทั่วไปท่านกำหนดว่ามี ๔ ประเภทคือ ๑.บุตรธิดา ๒.นักเรียนศิษยานุศิษย์ ๓.ประชาชนราษฎร ๔.พุทธร
บริษัทโดยมีอธิบายดังนี้^{๕๔}

บุตรธิดาเมื่อระลึกถึงคุณมารดาบิดาแล้วจึงบำรุงเลี้ยงดูและถนอมน้ำใจท่านมิให้
เดือดร้อนซึ่งมีหลักแห่งการบำรุง ๕ ประการคือ ๑.ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเราต้องเลี้ยงท่านตอบ ๒.ช่วยทำ
กิจของท่าน ๓.ดำรงวงศ์สกุลไม่ให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ๔.ประพฤติดนให้เป็นคนสมควรรับมรดก ๕.เมื่อท่าน
ล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน.

นักเรียนศิษยานุศิษย์เมื่อระลึกถึงคุณของครูอาจารย์แล้วจึงควรตอบแทนคุณของท่าน
ตามหลัก ๕ ประการคือ ๑.แสดงความเคารพนอบน้อมด้วยการลุกขึ้นยืนรับ ๒.คอยรับใช้ไม่ดูคายนในเมื่อ

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖๔.

^{๕๒} อ้างแล้ว, หน้า ๓๖๔.

^{๕๓} อ.ทก.(ไทย) ๑๓/๒๐/๑๐๙

^{๕๔} มหามกุฏราชวิทยาลัย,แบบประกอบนักรธรรมตรี - อธิบายธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๑. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒) หน้า ๑๕.

๒. คำนึงถึงอายุ “ถ้าเราเป็นคนเนรคุณคน เติบโตต่อไปจะเป็นแบบอย่างที่ดีของเด็กๆรุ่นลูกหลานได้อย่างไร” พอคำนึงถึงวัย กตัญญูก็เกิดขึ้น

๓. คำนึงถึงความดีที่เคยทำ “ดูซิเรามีความองอาจกล้าหาญ ทำความดีมากี่มาก แล้วทำไมต้องมาทำความชั่วเอาตอนนี้ล่ะ ไม่ละ ไม่ยอมทำความชั่วละ” พอคำนึงถึงความดีเก่าก่อน กตัญญูก็เกิดขึ้น

๔. คำนึงถึงความเป็นพหูสูต “ดูซิ เราก็มีความรู้ขนาดนี้แล้ว รู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว รู้ว่าอะไรควรทำ รู้สารพัดจะรู้แล้วจะมาทำความชั่ว เนรคุณคนได้อย่างไร” พอคำนึงถึงความเป็นพหูสูต กตัญญูก็เกิดขึ้น

๕. คำนึงถึงพระศาสดา “เราเองก็ถูกพระพุทธเจ้าพระองค์ทรงเหนี่ยวนำ ตรัสรู้ธรรมแล้ว ทรงสั่งสอนอบรมพวกเรามากๆ กันมาเราจะละเลยคำสอนของพระองค์ ไปทำความชั่วได้อย่างไร” พอคำนึงถึงพระศาสดา กตัญญูก็เกิดขึ้น

๖. คำนึงถึงครูอาจารย์ สถานศึกษา “เราก็ดูจะมีครูเหมือนกัน ครูอาจารย์สั่งสอนมา ชื่อเสียงสถาบันของเราก็ดังดังเป็นที่ยกย่องสรรเสริญแล้วเราจะมาทำชั่วได้อย่างไร” พอคำนึงถึงครูอาจารย์ สำนักเรียน กตัญญูก็เกิดขึ้น

๕.๒ เหตุที่ทำให้เกิดกตเวทิต

๑. กลัวคนอื่นติ “นี่ถ้าเราลืมนบุญคุณของคนที่ดีต่อเรา คนอื่นรู้คงเอาไปพูดกันทั่ว ชื่อเสียงที่เราอุตส่าห์สร้างมาอย่างดีคงพังพินาศหมดคราวนี้เอง” เมื่อกลัวว่าคนอื่นเขาจะติเอา กตเวทิตก็เกิดขึ้นจึงเป็นคนที่จะระลึกถึงบุญคุณเสมอและหาโอกาสตอบแทน

๒. กลัวการลงโทษ “อย่าดีกว่า ขึ้นไม่เลี้ยงดูพ่อแม่หรือผู้มีพระคุณ ใครรู้เข้าคงอับอายไปตลอดชีวิตแน่” เมื่อกลัวว่าบาปจะส่งผลให้ถูกลงโทษ กตเวทิตก็เกิดขึ้น จึงสำนึกในบุญคุณเสมอ

๓. กลัวการเกิดในทุคติ “ไม่เอาละ ขึ้นไม่สนใจคนที่มิบุญคุณต่อเรา ชาติหน้าคงไม่เกิดในที่ที่ดีแน่” เมื่อกลัวว่าจะต้องไปเกิดในทุคติ กตเวทิตก็เกิดขึ้น จึงไม่ยอมทำบาป

สรุปได้ว่ากตัญญูกตเวทิต เป็นหลักธรรมที่ทำให้เป็นคนดีของสังคม โดยเฉพาะสังคมชาวพุทธนั้นมองว่าเยาวชนที่ดีต้องมีความกตัญญูกตเวทิตเป็นพื้นฐานของจิตใจ เพราะจะทำให้สามารถก่อบุญกุศลอย่างอื่นมีคุณธรรมอย่างอื่นตามมาอีกมาก เพราะมีหลักกตัญญูกตเวทิตเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจไว้และจะช่วยทำให้เยาวชนของชาติไม่มีจิตใจเผลอในสิ่งไม่ดีที่จะทำให้เดือดร้อนทั้งตัวเองและผู้อื่นได้ แต่กลับจะทำให้เป็นตัวอย่างที่ดีหรือตัวแทนของเยาวชนที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่าของสถาบันการศึกษา สังคมและประเทศชาติต่อไป

๒.๓.๒ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียนในหลักสูตรสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑^{๕๖}

๑)แนวคิด

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดย

^{๕๖} กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๔), หน้า ๓ – ๑๗.

มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

๒) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ดังนี้

๓) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๓.๑) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร ด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

๓.๒) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๓.๓) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

๓.๔) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลการจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

๓.๕) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

๔. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

๒. ซื่อสัตย์สุจริต

๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้สาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานอำเภอสรคบุรี จังหวัดชัยนาท

๑.ข้อมูลทั่วไปของอำเภอ

อำเภอสรคบุรี อ่านว่า สัน-คะ-บุ-รี เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดชัยนาท^{๕๗} โดยอำเภอสรคบุรีนี้ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

- ทิศเหนือ** ติดต่อกับอำเภอเมืองชัยนาทและอำเภอสรรพยา
- ทิศตะวันออก** ติดต่อกับอำเภอสรรพยา และอำเภออินทร์บุรี (จังหวัดสิงห์บุรี)
- ทิศใต้** ติดต่อกับอำเภอบางระจัน (จังหวัดสิงห์บุรี) และอำเภอเดิมบางนางบวช (จังหวัดสุพรรณบุรี)
- ทิศตะวันตก** ติดต่อกับอำเภอหันคา

๒.การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอสรคบุรีแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น ๘ตำบล๙๒หมู่บ้าน ได้แก่

๑.แพรกศรีราชา(Phraek Si Racha)	๑๖หมู่บ้าน
๒.เที่ยงแท้(Thiang Thae)	๑๐หมู่บ้าน
๓.ห้วยกรด(Huai Krot)	๙หมู่บ้าน
๔.โพงาม(Pho Ngam)	๑๓หมู่บ้าน
๕.บางซุด(Bang Khut)	๑๒หมู่บ้าน
๖.ดงคอน(Dong Khon)	๑๖หมู่บ้าน
๗.ดอนกำ(Don Kam)	๘หมู่บ้าน
๘.ห้วยกรดพัฒนา(Huai Krot Phatthana)	๘หมู่บ้าน

^{๕๗}ราชบัณฑิตยสถาน. อ่านอย่างไร และ เขียนอย่างไร ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๖.

๓.การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอสรรคบุรีประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น๙ แห่ง ได้แก่

- เทศบาลตำบลแพรกศรีราชา ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลแพรกศรีราชา
- เทศบาลตำบลสรรคบุรี ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลแพรกศรีราชา (เขตองค์การบริหารส่วนตำบลแพรกศรีราชาเดิม)
- เทศบาลตำบลดงคอน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลดงคอนทั้งตำบล
- เทศบาลตำบลห้วยกรด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยกรดทั้งตำบล
- เทศบาลตำบลบางซุด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางซุดทั้งตำบล
- เทศบาลตำบลโพงาม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโพงามทั้งตำบล
- เทศบาลตำบลดอนกำ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลดอนกำทั้งตำบล
- เทศบาลตำบลห้วยกรดพัฒนา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยกรดพัฒนาทั้งตำบล
- องค์การบริหารส่วนตำบลเที่ยงแท้ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเที่ยงแท้ทั้งตำบล

๔.บุคคลสำคัญที่มีชื่อเสียงของอำเภอ

- ๑.หลวงพ่อดโต วัดวิหารทอง
- ๒.หลวงพ่อบลิ้ม วัดสังฆาราม
- ๓.หลวงพ่อกวย วัดโฆษิตาราม
- ๔.หลวงพ่อพร้า วัดโคกดอกไม้
- ๕.พ่อขุนสรรค์ อำเภอสรรคบุรี
- ๖.หลวงพ่อโม วัดจันทนาราม

๕. โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสรรคบุรี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท^{๕๘} มีพื้นที่บริการทางการศึกษาจำนวน ๘ อำเภอ ดังนี้ ๑) อำเภอเมืองชัยนาท ๒) อำเภอวัดสิงห์ ๓) อำเภอมโนรมย์ ๔) อำเภอสรรพยา ๕)อำเภอหันคา๖)อำเภอเนินขาม ๗)อำเภอหนองมะโมง๘)อำเภอสรรคบุรี ในเขตอำเภอสรรคบุรีประกอบด้วย๒ศูนย์ ศูนย์ประสานงานทางการศึกษา ๑ มี ๑๕ โรงเรียน ได้แก่

- ๑)โรงเรียนชุมชนวัดมาติการาม
- ๒) โรงเรียนอนุบาลสรรคบุรี
- ๓) โรงเรียนวัดพระแก้ว
- ๔) โรงเรียนวัดสระไม้แดง
- ๕) โรงเรียนวัดกำแพง
- ๖) โรงเรียนท่ากระแสน
- ๗) โรงเรียนวัดมเห-ยงคณ์
- ๘) โรงเรียนวัดสังฆาราม
- ๙) โรงเรียนวัดหัวตะพาน

^{๕๘} สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ศูนย์ประสานงานทางการศึกษา ๑.

- ๑๐) โรงเรียนวัดบำเพ็ญบุญ
- ๑๑) โรงเรียนวัดดอนโพธิ์ศรี
- ๑๒) โรงเรียนวัดคลองจั่ว
- ๑๓) โรงเรียนวัดจันทน์
- ๑๔) โรงเรียนวัดใหม่สรรคบุรี
- ๑๕) โรงเรียนวัดโพธาราม

ดังนั้นโรงเรียนประถมนในอำเภอสรรคบุรี จึงรวมทั้งหมด ๑๕ โรงเรียนมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๕ และ ๖ รวมทั้งสิ้น ๕๓๔ คนซึ่งผู้วิจัยจะได้ลงภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลวิจัยด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๕ และ ๖ ต่อไป

๒.๕งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยในประเทศ

พัชรินทร์ แก้วพาดิ ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านนาเกาะทาด อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๕๙}

นวลละออ แสงสุข ได้ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ๖ ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีวินัยในตนเอง ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการพึ่งตนเอง ด้านความขยันหมั่นเพียร และด้านความเสียสละผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าเพศไม่ได้ส่งผลให้เกิดความแตกต่าง ต่อการแสดงออกของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม แต่ระดับชั้นเรียนและผลสัมฤทธิ์ที่ต่างกันส่งผลให้ การแสดงออกของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้มีความแตกต่างกัน^{๖๐}

ศิริรัตน์ เหล่าวัฒนพงศ์ ได้ศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่มีปัญหาทางวินัย โรงเรียนพระหฤทัยคอนคอนวนต์ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมปัญหาทางวินัยมีสาเหตุมาจากครอบครัว การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย บิดามารดาไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ และการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด ทำให้เกิดการเก็บกด เมื่อทำการศึกษาโดยทำให้

^{๕๙}พัชรินทร์ แก้วพาดิ, “ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบ้านนาเกาะทาด อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร”, การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาสารคาม, (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๖), หน้า ๔๑.

^{๖๐}นวลละออ แสงสุข, “การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง”, (วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๖-๒๓.

เด็ก มีความรู้ความเข้าใจและยอมรับ เด็กมีความตั้งใจอยากแก้ไขปรับปรุงตัวเอง อันเป็นแรงจูงใจที่ทำให้พฤติกรรมปัญหาทางวินัยลดน้อยลง^{๖๑}

จำรัส มูลสาร ได้ศึกษาเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน ในจังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันจะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด แต่นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบปล่อยปละละเลยและนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับแบบเข้มงวด กวดขันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน^{๖๒}

พระมหาเดชศักดิ์ อีรปญโญ (โพธิ์ชัย) ได้ศึกษาจริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยการวิเคราะห์หลักสูตรทางการศึกษาภาครัฐ ในการจัดจริยศึกษาของไทยและศึกษาหลักธรรมที่ใช้สอนนักเรียนตามหลักสูตรพระพุทธศาสนา ที่นำมาใช้สอนนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาแล้วยังได้ศึกษา ผลของการปฏิบัติตนตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย การเห็นคุณค่า ความรู้สึกและการพร้อมกระทำของนักเรียนที่จะทำความดีมีคุณธรรมและจริยธรรม^{๖๓}

อรุณวรรณ บุญเทียบทิฆัมพร ได้ศึกษาการพัฒนาชีวิตของเยาวชนด้วยพุทธทาวนา จากการศึกษาพบว่า วิธีการอบรมคุณธรรมตามหลักสูตรพุทธทาวนา ๔ คือ กายทาวนา ศิลาทาวนา จิตทาวนา ปัญญาทาวนา เป็นวิธีที่มีประโยชน์ทำให้มีเข้าใจได้มากหลังจากการผ่านการอบรม ทำให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักพุทธทาวนาได้มาก ทั้งทางกาย ศิล จิตและปัญญา ได้รู้ถึงโทษของอบายมุข มองเห็นคุณค่าของการเป็นลูกที่ดี^{๖๔}

จักรพงษ์ นิลพงษ์ ได้ศึกษาจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพศ และระดับชั้นเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะทางจริยธรรมสูง ๓ ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล และความกตัญญู คุณลักษณะทางจริยธรรมปานกลาง ๘ ด้าน คือความเสียสละความซื่อสัตย์

^{๖๑}ศิริรัตน์ เหล่าวัฒนพงศ์, “การศึกษารายการณิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่ปัญหาทางวินัย โรงเรียนพระหฤทัยคอนคอนแวนต์ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร;วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐๒.

^{๖๒}จำรัส มูลสาร, “การศึกษาการเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน ในจังหวัดยโสธร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาสารคาม, (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒), หน้า ๖๘-๖๙.

^{๖๓}พระมหาเดชศักดิ์ อีรปญโญ (โพธิ์ชัย), “จริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๖๔}อรุณวรรณ บุญเทียบทิฆัมพร, “การพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนด้วยพุทธทาวนา: กรณีศึกษาค่ายคุณธรรมวัดอุโมงค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๑๘.

ความประหยัด ความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรม และความเมตตากรุณา นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีคุณลักษณะทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๖๕}

ดวงเดือน พันธุนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและใช้เหตุผลมากมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีเหตุผล เชิงจริยธรรมในระดับที่สูง และพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากจะมีจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย^{๖๖}

พเยาว์ เกาทัณฑ์ทอง ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรีผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมผิดวินัยอยู่ในระดับต่ำ โดยมีการผิดวินัยในด้านเรียนมากที่สุด รองลงมาคือความประพฤติและด้านการแต่งกาย และยังพบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจ คือ การอบรมเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน^{๖๗}

เยาวภา รักการงาน ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน แต่มีคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๖๘}

สุดาพร เพิ่มสมบัติ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง จังหวัดระยอง ตำบลนิคมพัฒนา กิ่งอำเภอ นิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนที่ศึกษาอยู่ในระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษาของโรงเรียนเอกชนที่มีเพศอายุ และระดับชั้นที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นที่ต่างกันมีความแตกต่างกัน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนจะมากขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนที่ศึกษาอยู่ใน

^{๖๕}จักรพงษ์ นิลพงษ์, “การศึกษาจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓), หน้า ๔๘.

^{๖๖}ดวงเดือน พันธุนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก, อ้างถึงใน สุดาพร เพิ่มสมบัติ, “การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง จังหวัดระยอง กิ่งอำเภอ นิคมพัฒนา จังหวัดระยอง”, *วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต* (สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐), หน้า ๓๕.

^{๖๗}พเยาว์ เกาทัณฑ์ทอง, “การศึกษาพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี” *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*, (สาขาวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๔).

^{๖๘}เยาวภา รักการงาน, “การเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียน-สาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตภาคกลาง”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาสังคม-ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๗๒.

โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนแตกต่างกันและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนหญิงและชายไม่แตกต่างกัน^{๖๙}

สมณธา แก่นกุล ได้ศึกษาจริยธรรมนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอฟะโตะ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่าระดับจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอฟะโตะ โดยภาพรวมพบว่า จริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงองค์ประกอบด้านความใฝ่รู้ ความอดทน ความประหยัด ความเมตตา กรุณา ความยุติธรรม นักเรียนมีจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลางระดับจริยธรรมของนักเรียนเพศหญิง แตกต่างกับนักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยค่าคะแนนเฉลี่ยระดับจริยธรรมของนักเรียนเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย^{๗๐}

สลิลลา แสงมณี ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อระดับการพัฒนาทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ พบว่า ภูมิหลังของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางบ้าน และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน มีอิทธิพลต่อระดับพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กอย่างมีนัยสำคัญ^{๗๑}

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้ศึกษาเรื่องลักษณะจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัว และแนวทางป้องกัน โดยมีการศึกษาลักษณะของครอบครัวไทยในหลายด้านที่อาจส่งผลต่อจิตใจและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานครว่าจะแปรปรวนตามคุณภาพของครอบครัวของเด็กเหล่านั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด ผลจากการศึกษาพบว่า เด็กที่ขาดบิดามารดาหรือครอบครัวแตกแยก มีผลการเรียนต่ำ สุขภาพจิตไม่ดี มีพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าเด็กที่มีครอบครัวปกติ แต่เด็กที่มาจากครอบครัวแตกแยกโดยรวมมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวปกติแต่ผลการเรียนระหว่างเด็กที่มาจากครอบครัวแตกแยกกับครอบครัวปกติไม่พบความแตกต่าง^{๗๒}

สมเชาว์ ศรีศักดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชายและหญิงมีพฤติกรรมทางจริยธรรม ด้านความใฝ่รู้ ความขยัน ความอดทน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา ความกตัญญูต่อบุคคล ความยุติธรรม และความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติ

^{๖๙} สุตาพร เพิ่มสมบัติ “การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง จังหวัดระยอง ตำบลนิคมพัฒนา กิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต** (สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐), หน้า ๓๖.

^{๗๐} สมณธา แก่นกุล, “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต ๒”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนินทร์, ๒๕๕๙), หน้า ๑ – ๒.

^{๗๑} สลิลลา แสงมณี อ้างถึงใน อรัญญา กาญจน, “องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดนครราชสีมา”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต** (สาขาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๙), หน้า ๔๙.

^{๗๒} ดวงเดือน พันธุมนาวิน อ้างถึงใน สมเชาว์ ศรีศักดิ์, “พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖, หน้า ๕๓ – ๕๔.

ตามขนบธรรมเนียมประเพณีอยู่ในระดับปานกลาง แต่พฤติกรรมด้านความสามัคคี ความเสียสละ ความเมตตากรุณา อยู่ในระดับน้อย และนักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่ หรืออยู่กับพ่อฝ่ายเดียว แม่ฝ่ายเดียว หรืออยู่กับผู้ที่ไม่ใช่พ่อแม่ มีจริยธรรมปานกลาง^{๗๓}

สุมาลี สุนจินดา ได้ศึกษาจริยธรรมระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขน แห่งจันทบุรี ตามจริยธรรม ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีระเบียบ ด้านความเมตตากรุณา ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความสามัคคี ด้านความอดทน ด้านความประหยัด และด้านความเสียสละ ผลการศึกษาพบว่า ตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง นักเรียนมีจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ความสามัคคี ความอดทน ความเสียสละและโดยรวมตามความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้าน ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และความประหยัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๗๔}

สรุปได้ว่า จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาจริยธรรมการแสดงออกทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ในเรื่องความมีวินัย ความอดทน การตรงต่อเวลา การประหยัด ความขยัน และความกตัญญูต่อมารดา บิดา นอกจากนี้ยังศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับคุณธรรมจริยธรรม ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และความพร้อมของนักเรียนที่จะทำความดี เพื่อให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม

๒.๕.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

โคลเบอร์ก ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับระดับอายุของบุคคล โดยแบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น ๖ ขั้นตอน พบว่าเด็กอเมริกาอายุ ๗, ๑๐, ๑๓ และ ๑๖ ปี นิยมใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นตามอายุเด็กอายุ ๑๐ ปี ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ ๑ และ ๒ ประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ แต่ยังมีบางส่วน ๓๕ เปอร์เซ็นต์ ที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในขั้นที่ ๓ และ ๔ ส่วนเด็กวัยรุ่นอายุ ๑๓ ปี ๕๐ กว่าเปอร์เซ็นต์ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ ๓ และ ๔ มาก ส่วนวัยรุ่นตอนปลาย อายุ ๑๖ ปี แม้จะยังใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้น ๓ และ ๔ มากกว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์ แต่บุคคลในวัยนี้สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ ๕ และ ๖ ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลจะพัฒนาไปตามอายุ ซึ่งโคลเบอร์กเชื่อว่าเป็นผลของความพยายามของเด็กที่จะตีความหมายจากประสบการณ์ของตน นอกจากนี้โคลเบอร์กยังได้ประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการพัฒนาการทางจริยธรรมไว้อย่างละเอียด ทั้งด้านความรู้ และพฤติกรรมทางจริยธรรม พบว่าในงานวิจัยหลายเรื่องที่แสดงว่าความรู้เชิงจริยธรรมนั้นเด็กอังกฤษมีตั้งแต่เข้าเรียนเกรดหนึ่งและการศึกษาจริยธรรมเพิ่มเติมไม่ได้ช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เพิ่มเติมมากนักนอกจากนี้เขายังได้หาความสัมพันธ์ความ

^{๗๓} สมเชาว์ ศรีศักดิ์, “พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๗๕ – ๗๖.

^{๗๔} สุมาลี สุนจินดา, “จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนในสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖), หน้า ๕๓.

ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุของบุคคลโดยแบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น ๖ ชั้น และผลการศึกษาพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลจะพัฒนาไปด้วย^{๗๕}

บอลเดอร์สัน(Balderson) ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้รูปแบบที่มีพฤติกรรมในด้านการละเลยหน้าที่ และพฤติกรรมด้านการเข้าสังคมในทางบวกของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มนักเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบซึ่งส่งเสริมด้านการมีความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นกลุ่มที่แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวทั้งหมดไปในทางที่ปรารถนา แต่ที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือ ยังมีผลกระทบต่พฤติกรรมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น คือพฤติกรรมด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักเรียน^{๗๖}

โลเมอร์ ได้ศึกษาความเข้าใจของวัยรุ่น และโครงสร้างความหมายของความรับผิดชอบและประเมินถึงกระบวนการของความเข้าใจและโครงสร้างของความรับผิดชอบเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นในด้านของการพัฒนาตนเอง และความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจำนวน ๗๒ คน อายุ ๑๒ – ๑๘ ปี ผลการศึกษาพบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อตนเองมีความสัมพันธ์กับอายุและเพศ^{๗๗}

เซพริง ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและชาวปัญญา ผลการศึกษาพบว่า เพศไม่ใช่องค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม^{๗๘}

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน พบว่าการที่นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรม หรือเหตุผลในการที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นมีปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบหลายอย่าง ทั้งครอบครัว สภาพแวดล้อมและโรงเรียน โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จึงต้องมีการจัดการอบรมจริยธรรมภายในโรงเรียน และนอกโรงเรียน รวมทั้งการพบปะกับผู้ปกครองนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

^{๗๕} โคลเบิร์ก อ้างถึงใน วีระวัฒน์ ศรีจำรัส, “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนของฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร เขต ๔ จังหวัดฉะเชิงเทรา”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๖), หน้า ๗๕ – ๗๖.

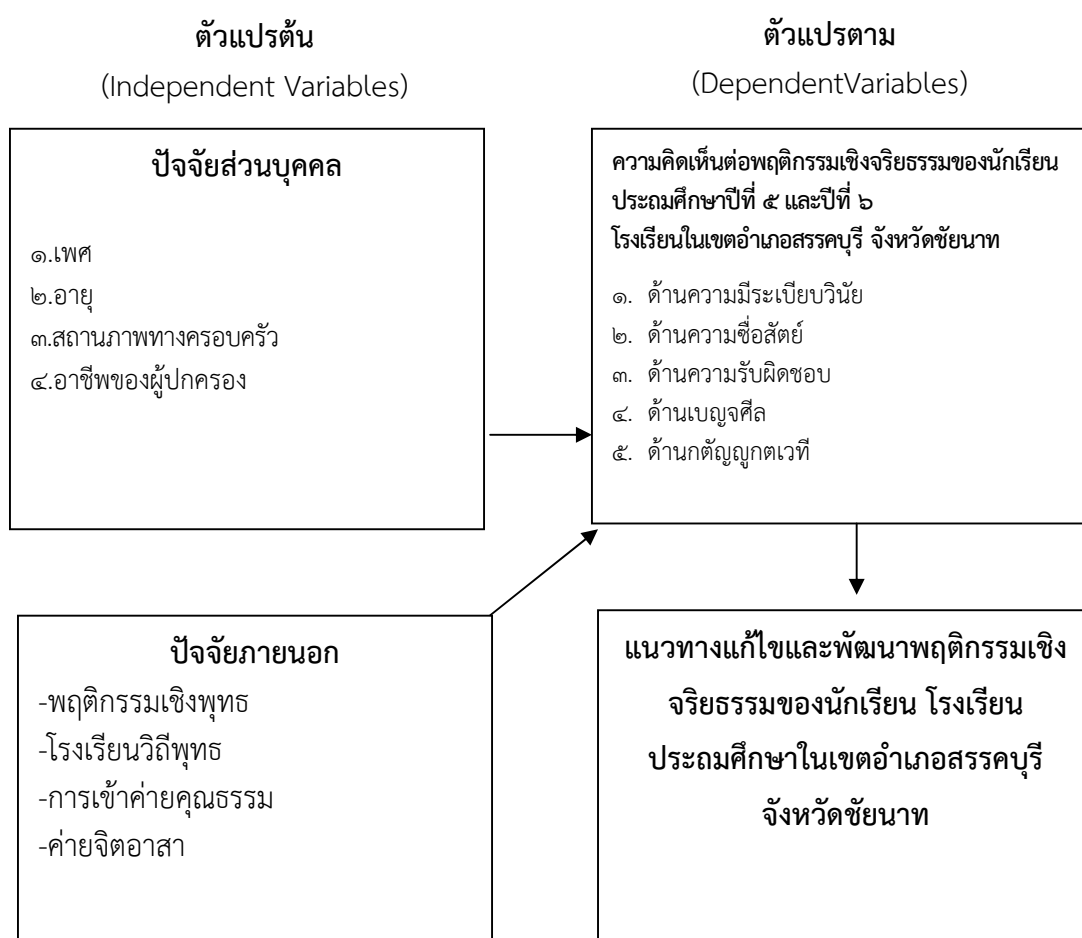
^{๗๖} Balderson, Daniel Wesley, *The Effects of a Personal Accountability and Personal Responsibility Model on Urban Elementary Positive Social and Off-Task Behaviors*, (Masters Abstracts International, January, 2004), p. 746.

^{๗๗} โลเมอร์ อ้างถึงใน สมเชาว์ ศรีศักดิ์, “พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** (สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๖), หน้า ๕๖.

^{๗๘} เซพริง อ้างถึงใน สุดาพร เพิ่มสมบัติ, “การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง จังหวัดระยอง ตำบลนิคมพัฒนา กิ่งอำเภอ นิคมพัฒนา จังหวัดระยอง”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต** (สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐), หน้า ๓๗.

๒.๖ กรอบแนวคิดงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนในเขตอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท” ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำแนวคิดในกรอบการวิจัย ดังนี้ ตัวแปรต้น ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพทางครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง และตัวแปรตามประกอบด้วยพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความรับผิดชอบด้านเบญจศีล และด้านความมีกตัญญูทศเวทีโดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภาพที่ ๒.๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย